

## JEDZENIE I NAPOJE

# Ciekawostki o ziemniakach: 40 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 16.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Ziemniak to bulwiasta roślina z Andów, uprawiana od ponad 7000 lat, a dziś 3. najważniejsza roślina spożywcza świata po ryżu i pszenicy. W 2023 r. na świecie zebrano 383 mln ton ziemniaków, a Polska z ok. 8,2 mln ton zajęła 9. miejsce. W 1995 r. 5 małych ziemniaków wyhodowano nawet na orbicie, na pokładzie promu Columbia.

## NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Ziemniaki uprawiano w Andach ponad 7000 lat temu, a w samych Andach rośnie dziś ponad 4000 tradycyjnych odmian.
- W 2023 r. na świecie zebrano 383 mln ton ziemniaków, z czego ok. 93,5 mln ton w Chinach.
- Na początku transformacji ustrojowej ziemniaki zajmowały w Polsce ponad 1,8 mln ha, a w 2025 r. ok. 0,2 mln ha.
- Według niektórych zapisów ziemniaki uprawiano we Wrocławiu już w 1587 r., prawie 100 lat przed odsieczą wiedeńską.
- 31 maja 1950 r. „Trybuna Ludu” oskarżyła Amerykanów o zrzucanie stonki ziemniaczanej z samolotów.
- W 1995 r. podczas misji STS-73 na orbicie wyhodowano 5 małych ziemniaków.
- Najcięższy ziemniak ważył 4,98 kg, a największa porcja puree ziemniaczanego 1197,94 kg.

## Pochodzenie i droga do Europy

### 1 Ziemniaki uprawiano w Andach ponad 7000 lat temu

Ziemniaki prawdopodobnie udomawiano kilka razy niezależnie, a ludy środkowych Andów uprawiały je ponad 7000 lat temu. Do Europy przywieźli je hiszpańscy kolonizatorzy w 2. połowie XVI w. Pod koniec XVII w. ziemniak był ważną uprawą w Irlandii, a pod koniec XVIII w. w Europie kontynentalnej, zwłaszcza w Niemczech.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Potato , Data odczytu: 2026.10.15

### 2 W Andach rośnie ponad 4000 tradycyjnych odmian ziemniaka

Ponad 4000 rodzimych odmian ziemniaka rośnie na wyżynach andyjskich Peru, Boliwii i Ekwadoru, na wysokości 3500–4200 m n.p.m. Według International Potato Center (CIP) dzikie bulwy udomowiono ok. 8000 lat temu w pobliżu jeziora Titicaca. Rolnicy przez stulecia wybierali odmiany ze względu na smak, konsystencję, kształt i barwę. Większość z nich nigdy nie trafia na rynek, bo krąży w wymianie między społecznościami.[2]

Źródło: International Potato Center (CIP), Native Potato Varieties , Data odczytu: 2026.10.19

### 3 Ziemniak powstał z krzyżówki linii pomidora i Etuberosum 8–9 mln lat temu

Analiza 128 genomów opublikowana w 2025 r. w „Cell” wykazała, że ziemniak i jego 107 dzikich krewnych z grupy Petota pochodzą od starożytnej krzyżówki. Ok. 8–9 mln lat temu połączyły się linie przodków pomidora i przodków grupy Etuberosum, czyli 3 dzikich gatunków psianki z południa Ameryki Południowej. To właśnie geny z obu linii umożliwiły tworzenie bulw.[3]

Źródło: Zhang Z. i in., Ancient hybridization underlies tuberization and radiation of the potato lineage , Data publikacji: 2025.09.18, Data odczytu: 2026.10.15

---

### 4 Pierwszy znany Europejczyk zobaczył ziemniaki w 1537 r.

W 1537 r. Juan de Castellos, jak zapisuje go Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, natrafił na bulwy ziemniaka w chatach Indian w Andach na terenie dzisiejszej Kolumbii. Według muzeum to pierwszy znany Europejczyk, który zetknął się z ziemniakami. Nazwał je „turmas de tierra”, porównując do trufli. Do trufli nawiązują też późniejsze nazwy: włoskie „tartufflo”, niemieckie „Kartoffeln” i polskie potoczne „kartofle”.[4]

Źródło: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Halina Galera, A Potato Trophy? , Data odczytu: 2026.10.19

---

### 5 W 1588 r. papież podarował bulwy ziemniaka Clusiusowi

Najlepiej udokumentowane wprowadzenie ziemniaka do Europy nastąpiło w 1588 r., gdy papież podarował jego bulwy Carolusowi Clusiusowi. Clusius namalował akwarelę ziemniaka, sporządził jego szczegółowy opis i rozesłał je do ogrodów botanicznych m.in. we Frankfurcie, Norymberdze i Wrocławiu. W latach 1550–1600 ziemniaki wielokrotnie przywożono do Europy z Ameryki Południowej, a w XVI–XVII w. uchodziły za botaniczną nowość.[4]

Źródło: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Halina Galera, A Potato Trophy? , Data odczytu: 2026.10.19

---

## Botanika i bogactwo odmian

---

### 6 Genom ziemniaka ma ok. 39 tys. genów kodujących białka

W 2011 r. międzynarodowe konsorcjum odczytało 86% genomu ziemniaka o wielkości 844 mln par zasad i przewidziało w nim 39 031 genów kodujących białka. Badacze nazwali ziemniaka najważniejszą rośliną spożywczą świata, która nie jest zbożem. Uprawiany ziemniak jest autotetraploidem, czyli ma 4 zestawy chromosomów, a do odczytu genomu badacze użyli specjalnej homozygotycznej linii.[5]

Źródło: Potato Genome Sequencing Consortium, Genome sequence and analysis of the tuber crop potato , Data publikacji: 2011.07.10, Data odczytu: 2026.10.15

---

### 7 Ziemniak to 1 z ok. 150 bulwiastych gatunków psianki

Ziemniak jest jednym z ok. 150 gatunków z rodzaju Solanum (psianka), które tworzą bulwy, czyli zgrubiałe końce podziemnych pędów. Jedna roślina daje od kilku do ponad 20 bulw. Zwykle ważą one do 300 g, ale czasem przekraczają 1,5 kg. Liście mają 20–30 cm długości.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Potato , Data odczytu: 2026.10.15

## 8 Jagody ziemniaka zawierają 100–400 nasion

Roślina ziemniaka tworzy kwiaty i jagody, w których jest 100–400 nasion botanicznych, podaje International Potato Center (CIP). Nowa roślina wyrastająca z sadzeniaka daje z kolei 5–20 bulw. Bulwy te są klonami genetycznymi rośliny matecznej, więc zachowują cechy odmiany. Z nasion powstają natomiast rośliny różniące się genetycznie od rodziców.[6]

Źródło: International Potato Center (CIP), Potato Facts and Figures , Data odczytu: 2026.10.19

---

## 9 Ziemniaki rosną nawet na wysokości 4700 m n.p.m.

Ziemniaki można uprawiać od poziomu morza do wysokości 4700 m n.p.m., od południowego Chile po Grenlandię, podaje International Potato Center (CIP). Uprawia się je w ponad 100 krajach świata. Według CIP od początku lat 60. XX w. powierzchnia upraw ziemniaka w krajach rozwijających się rośnie szybciej niż powierzchnia wszystkich innych roślin spożywczych.[6]

Źródło: International Potato Center (CIP), Potato Facts and Figures , Data odczytu: 2026.10.19

---

## 10 Na świecie jest ponad 5000 odmian ziemniaka

Według FAO na świecie istnieje ponad 5000 odmian ziemniaka, zarówno hodowlanych, jak i tradycyjnych odmian rolników. Wiele z nich występuje tylko w miejscach pochodzenia w Ameryce Łacińskiej. FAO liczy ok. 150 dzikich krewnych uprawianego ziemniaka, które różnią się m.in. odpornością na choroby i szkodniki.[7]

Źródło: FAO, FAO welcomes decision to celebrate International Day of Potato annually on May 30 , Data publikacji: 2023.12.09, Data odczytu: 2026.10.15

---

## 11 Bank genów CIP w Limie przechowuje ok. 9 tys. akcesji ziemniaka

International Potato Center (CIP) w Limie, założone w 1971 r., przechowuje w banku genów ok. 9 tys. aktywnych akcesji ziemniaka. CIP opiekuje się największym na świecie bankiem genów in vitro, czyli roślin utrzymywanych w probówkach. Certyfikat wolnych od wirusów ma 84% akcesji ziemniaka przechowywanych in vitro. Według ulotki CIP z 2019 r. bank udostępnia co roku 5000–6000 próbek materiału roślinnego.[8][9]

Źródła: International Potato Center (CIP), Genebank , Data odczytu: 2026.10.19; International Potato Center (CIP), Fact sheet CIP , Data odczytu: 2026.10.19

---

## 12 Bank genów w Boninie ma 1612 obiektów ziemniaka in vitro

Bank genów ziemniaka in vitro w Boninie, utworzony w 1981 r., to jedyna w Polsce kolekcja całkowicie zdrowych form tetraploidalnych ziemniaka. Liczy 1612 obiektów, w tym 286 polskich odmian. Rośliny są wolne m.in. od wirusów A, S, M, Y, X i liściozwoju. Przechowuje się je w fitotronach w warunkach spowolnionego wzrostu, więc rzadko trzeba je przenosić na nowe podłoże.[10]

Źródło: Michałowska D. i in., Bank Genów Ziemniaka in vitro w Boninie , Data odczytu: 2026.10.19

# Ziemniaki na świecie

## 13 Ziemniak jest 3. najważniejszą rośliną spożywczą świata

Ziemniak jest 3. najważniejszą rośliną spożywczą świata pod względem spożycia przez ludzi, po ryżu i pszenicy. Według International Potato Center (CIP) ziemniaki je ponad 1 mld ludzi. Ponad połowa światowych zbiorów pochodzi dziś z krajów rozwijających się. W latach 1997–2007 uprawa ziemniaka w tych krajach wzrosła o 25%.<sup>[6]</sup>

Źródło: International Potato Center (CIP), Potato Facts and Figures , Data odczytu: 2026.10.19

---

## 14 W 2023 r. na świecie zebrano 383 mln ton ziemniaków

Według danych FAOSTAT w 2023 r. na świecie zebrano 383 mln ton ziemniaków, wobec 376 mln ton rok wcześniej. Powierzchnia zbiorów zmalała w tym czasie z 18,1 do 16,8 mln ha. Większe zbiory z mniejszej powierzchni oznaczają wyższe plony, średnio ok. 22,8 t ziemniaków z hektara.<sup>[11][12]</sup>

Źródła: Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (Agroberichten Buitenland), Poland in the top 10 largest potato producers in the world , Data publikacji: 2025.01.28, Data odczytu: 2026.10.19; FreshPlaza, FAOSTAT 2024: Global potato production rises despite shrinking harvested area , Data publikacji: 2025.01.10, Data odczytu: 2026.10.19

---

## 15 W 2023 r. Chiny zebrały ok. 93,5 mln ton ziemniaków

W 2023 r. największym producentem ziemniaków były Chiny z wynikiem ok. 93,5 mln ton, wynika z danych FAOSTAT. Kolejne miejsca zajęły Indie (ok. 60,1 mln t) i Ukraina (ok. 21,4 mln t). Dalej znalazły się USA, Rosja, Niemcy, Bangladesz, Francja, Polska i Holandia. Polska z produkcją ok. 8,2 mln t zajęła 9. miejsce na świecie.<sup>[12][11]</sup>

Źródła: FreshPlaza, FAOSTAT 2024: Global potato production rises despite shrinking harvested area , Data publikacji: 2025.01.10, Data odczytu: 2026.10.19; Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (Agroberichten Buitenland), Poland in the top 10 largest potato producers in the world , Data publikacji: 2025.01.28, Data odczytu: 2026.10.19

---

## 16 Z 1 ha ziemniaków uzyskuje się 2–4 razy więcej żywności niż ze zbóż

Z 1 ha ziemniaków można uzyskać 2–4 razy więcej żywności niż z hektara zbóż, podaje International Potato Center (CIP). Ziemniaki dają też więcej pożywienia na jednostkę zużytej wody niż każda inna główna uprawa. Według CIP wykorzystują wodę nawet 7 razy wydajniej niż zboża.<sup>[6]</sup>

Źródło: International Potato Center (CIP), Potato Facts and Figures , Data odczytu: 2026.10.19

---

## 17 Mieszkaniec Peru zjada ok. 85 kg ziemniaków rocznie

Przeciętny mieszkaniec Peru zjada ok. 85 kg ziemniaków rocznie, podaje International Potato Center (CIP). Produkcja ziemniaków w Peru wzrosła z 1,36 mln t w 1950 r. do 5,1 mln t w 2018 r. Peru jest największym producentem ziemniaków w Ameryce Łacińskiej. Ok. 40% ziemniaków sadzonych tam na sprzedaż to odmiana Canchan, wyhodowana przez CIP.<sup>[9][6]</sup>

Źródła: International Potato Center (CIP), Fact sheet CIP , Data odczytu: 2026.10.19; International Potato Center (CIP), Potato Facts and Figures , Data odczytu: 2026.10.19

---

## 18 30 maja to Międzynarodowy Dzień Ziemniaka

W 2023 r. ONZ ustanowiła 30 maja Międzynarodowym Dniem Ziemniaka. Inicjatywę zgłosiło Peru na podstawie rezolucji Konferencji FAO z 7 lipca 2023 r. Dzień nawiązuje do Międzynarodowego Roku Ziemniaka obchodzonego w 2008 r. Według FAO w ostatniej dekadzie światowa produkcja

ziemniaków wzrosła o 10%.[7]

Źródło: FAO, FAO welcomes decision to celebrate International Day of Potato annually on May 30 , Data publikacji: 2023.12.09, Data odczytu: 2026.10.15

## Wielki głód w Irlandii

---

### 19 Zaraza ziemniaka niszczyła uprawy w Irlandii w latach 1845–1849

W 1845 r. do Irlandii przypadkiem trafił z Ameryki Północnej lęgnowiec *Phytophthora infestans*, wywołujący zarazę ziemniaka. Chłodna i wilgotna pogoda sprzyjała chorobie. Po częściowym nieurodzaju w 1845 r. zbiory w latach 1846–1849 były niemal całkowicie zniszczone. Był to najgorszy głód w XIX-wiecznej Europie.[13]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Great Famine , Data odczytu: 2026.10.15

### 20 Ludność Irlandii spadła z 8,4 do 6,6 mln

Przez wielki głód liczba mieszkańców Irlandii spadła z prawie 8,4 mln w 1844 r. do 6,6 mln w 1851 r. Zmarło ok. 1 mln osób, a liczba emigrantów mogła sięgnąć 2 mln. Na początku lat 40. XIX w. prawie połowa Irlandczyków, głównie biedna ludność wiejska, żywiła się niemal wyłącznie ziemniakami.[13]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Great Famine , Data odczytu: 2026.10.15

### 21 Rodzina irlandzkich bezrolnych robotników jadła ok. 3,6 kg ziemniaków na osobę dziennie

Typowa rodzina irlandzkich bezrolnych robotników (cottierów) zjadała przed wielkim głodem ok. 8 funtów, czyli ok. 3,6 kg ziemniaków na osobę dziennie. Według Britanniki dawało to zapewne ok. 80% lub więcej wszystkich kalorii, jakie spożywali. Ziemniak był atrakcyjny, bo jest odporny, pożywny i kaloryczny.[13]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Great Famine , Data odczytu: 2026.10.15

### 22 Szczep zarazy z XIX w. przetrwał w Meksyku i Ameryce Południowej

Badacze zsekwencjonowali w 2014 r. 44 genomy mitochondrialne *Phytophthora infestans*, m.in. 4 z XIX-wiecznej Europy. Linie HERB-1, odpowiedzialną za zarazę w czasie wielkiego głodu, wykryli we współczesnych populacjach w Meksyku i Ameryce Południowej. Wcześniej sądzono, że wymarła lub jest bardzo rzadka.[14]

Źródło: Martin M.D. i in., Persistence of the mitochondrial lineage responsible for the Irish potato famine in extant new world *Phytophthora infestans* , Data publikacji: 2014.02.27, Data odczytu: 2026.10.15

## Ziemniaki w Polsce

---

### 23 Ziemniaki uprawiano we Wrocławiu już w 1587 r.

Według niektórych zapisów pewien wrocławski aptekarz uprawiał ziemniaki już w 1587 r. Legenda głosi, że Jan III Sobieski przysłał w 1683 r. spod Wiednia kilka funtów bulw do Wilanowa i kazał je rozmnażać w ogrodzie. Muzeum Pałacu w Wilanowie zaznacza, że nikt nie wie, czy to prawda. Są

przesłanki, że w okolicach Warszawy ziemniak pojawił się najwcześniej pod koniec XVIII w.[4]

Źródło: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Halina Galera, A Potato Trophy? , Data odczytu: 2026.10.19

## 24 Słowo „pyra” odnotowano w druku w 1907 r.

Najwcześniejsze poświadczenie słowa „pyra” w Wielkim słowniku języka polskiego PAN pochodzi z 1907 r., z czasopisma „Lud” (t. 13). Słownik oznacza „pyrę” jako ziemniak, zarówno roślinę, jak i jadalną bulwę, z kwalifikatorem poznańskim. Wśród typowych połączeń podaje „poznańskie” i „wielkopolskie pyry”. Żartobliwie „pyrą” nazywa się też mieszkańca Poznania.[15]

Źródło: Instytut Języka Polskiego PAN, Wielki słownik języka polskiego, pyra , Data odczytu: 2026.10.19

## 25 Pierwszą dużą inwazję stonki ziemniaczanej w Polsce zauważono w 1944 r.

Pierwszą poważną ekspansję stonki ziemniaczanej w Polsce zaobserwowano w 1944 r., podaje portal dzieje.pl. Chrzęszcz pochodzi z USA, ze stanu Kolorado, a szkodnikiem upraw ziemniaków stał się w połowie XIX w. W latach 20. XX w. był już poważnym problemem we Francji. W czasie II wojny światowej Niemcy oskarżali amerykańskich lotników o plagę stonki.[16]

Źródło: Dzieje.pl (PAP, Muzeum Historii Polski), 75 lat temu polskie władze oskarżyły Amerykanów o zrzuconie stonki ziemniaczanej , Data publikacji: 2025.05.26, Data odczytu: 2026.10.20

## 26 31 maja 1950 r. „Trybuna Ludu” oskarżyła USA o zrzuconie stonki ziemniaczanej

31 maja 1950 r. „Trybuna Ludu” przedrukowała komunikat NRD, że amerykańskie samoloty zrzucały nocą ogromną ilość stonki ziemniaczanej. 1 czerwca gazeta opublikowała w tej sprawie komunikat Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Gwałtowny wzrost liczby stonki w Polsce rzeczywiście zaobserwowano w maju 1950 r. Drukowano miliony ulotek, broszur i plakatów propagandowych.[16]

Źródło: Dzieje.pl (PAP, Muzeum Historii Polski), 75 lat temu polskie władze oskarżyły Amerykanów o zrzuconie stonki ziemniaczanej , Data publikacji: 2025.05.26, Data odczytu: 2026.10.20

## 27 Powierzchnia uprawy ziemniaków w Polsce spadła z ponad 1,8 mln ha

Na początku transformacji ustrojowej powierzchnia uprawy ziemniaków w Polsce wynosiła ponad 1,8 mln ha, podaje Wojciech Nowacki z IHAR-PIB. Przed wejściem Polski do UE spadła do 800 tys. ha. W 2014 r. według GUS ziemniaki zajmowały już tylko 277 tys. ha, a zbiory wyniosły 7,7 mln t. Według autora powierzchnia uprawy maleje od wielu dziesięcioleci.[17]

Źródło: Nowacki W., Szanse i zagrożenia rynku ziemniaka w Polsce , Data publikacji: 2015.04.01, Data odczytu: 2026.10.20

## 28 Statystyczny Polak zjadał ok. 112 kg ziemniaków rocznie

Według szacunków podanych w 2015 r. statystyczne spożycie ziemniaków w Polsce wynosiło 112 kg na osobę rocznie, w tym ok. 15% w postaci przetworów przemysłowych. Polacy jedzą dużo ziemniaków, ale co roku coraz mniej, pisał Wojciech Nowacki z IHAR-PIB. Przetwórstwo spożywcze potrzebowało rocznie ok. 1,1 mln t ziemniaków na frytki, chipsy i susze. Przemysł produkował co roku ok. 160 tys. t frytek.[17]

Źródło: Nowacki W., Szanse i zagrożenia rynku ziemniaka w Polsce , Data publikacji: 2015.04.01, Data odczytu: 2026.10.20

## 29 W 2013 r. ziemniaki uprawiało ponad 500 tys. polskich gospodarstw

W 2013 r. uprawą ziemniaków zajmowało się w Polsce ponad 500 tys. gospodarstw rolnych, a w 2014 r. ich liczba zmalała o kolejne 100 tys. Przemysł skrobiowy zużywał rocznie ok. 750 tys. t ziemniaków. Eksport był bardzo mały, wynosił 25–50 tys. t rocznie. Krajowe zbiory co roku uzupełniał import, m.in. wczesnych ziemniaków z basenu Morza Śródziemnego.[17]

Źródło: Nowacki W., Szanse i zagrożenia rynku ziemniaka w Polsce, Data publikacji: 2015.04.01, Data odczytu: 2026.10.20

## 30 W 2025 r. zebrano w Polsce ok. 7 mln ton ziemniaków

Według wynikowego szacunku GUS w 2025 r. zbiory ziemniaków w Polsce, łącznie z ogródkami przydomowymi, wyniosły ok. 7 mln ton, o 18,4% więcej niż rok wcześniej. Powierzchnia uprawy wzrosła o ok. 9,2% do ok. 0,2 mln ha, a plony oszacowano na 327 dt/ha. Wykopki trwały od 3. dekady sierpnia do października.[18]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Wynikowy szacunek głównych ziemioplodów rolnych i ogrodnich w 2025 r., Data publikacji: 2025.12.18, Data odczytu: 2026.10.15

## 31 Krajowy rejestr obejmował w 2025 r. 119 odmian ziemniaka

Według stanu na 30 kwietnia 2025 r. Krajowy rejestr COBORU liczył 119 odmian ziemniaka, w tym 78% krajowych i 22% zagranicznych. W 2025 r. wpisano 5 nowych odmian: jadalne Akacja i Zawisza oraz skrobiowe Hermes, Piast i Radunia. Odmiany jadalne stanowią ok. 2/3 rejestru.[19]

Źródło: Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych, Lista opisowa odmian roślin rolniczych 2025. Ziemniak, Data odczytu: 2026.10.15

## 32 Plony w gospodarstwach są o ok. 30% niższe niż w doświadczeniach

Według COBORU plony ziemniaków w produkcji są w ostatnich latach o ok. 30% mniejsze niż w doświadczeniach odmianowych, w których sadi się kwalifikowany materiał. Plantacje nasienne zajmowały w 2024 r. tylko 6277 ha przy ok. 193 tys. ha upraw. Przy tak małym udziale nie da się wymieniać sadzeniaków przynajmniej co 4 lata, co według COBORU jest podstawowym warunkiem wyższych plonów.[19]

Źródło: Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych, Lista opisowa odmian roślin rolniczych 2025. Ziemniak, Data odczytu: 2026.10.15

## 33 Ponad połowa plantacji nasiennych to odmiany spoza rejestru

W 2024 r. 51% powierzchni polskich plantacji nasiennych ziemniaka zajmowało 117 odmian ze Wspólnotowego katalogu, niewpisanych do Krajowego rejestru. COBORU uważa to za niekorzystne, bo większość tych odmian nie ma sprawdzonych parametrów w polskich warunkach. Tylko 9 odmian z rejestru rozmnażano na ponad 100 ha.[19]

Źródło: Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych, Lista opisowa odmian roślin rolniczych 2025. Ziemniak, Data odczytu: 2026.10.15

## Ziemniaki w kosmosie

### 34 W 1995 r. na orbicie wyhodowano 5 małych ziemniaków

W 1995 r. podczas misji STS-73 promu Columbia na orbicie wyhodowano z bulw 5 małych ziemniaków, podaje NASA. Rosły w urządzeniu do uprawy roślin Astroculture. Misja trwała od 20 października do 5 listopada 1995 r., czyli prawie 16 dni. Uprawa na orbicie pokazała, że w kosmosie można hodować jadalne rośliny.[20]

Źródło: NASA, STS-73 , Data odczytu: 2026.10.19

---

### 35 Bulwy ziemniaka z lotu w 1995 r. miały typową budowę

Bulwy ziemniaka, które powstały w 1995 r. na pokładzie promu Columbia, miały podobną budowę jak bulwy z Ziemi, wykazali badacze m.in. z University of Wisconsin-Madison. Wielkość, kształt i układ tkanek były porównywalne. W kosmosie powstawał jednak większy odsetek małych ziaren skrobi. Autorzy uznali, że do wytworzenia bulwy o typowej budowie grawitacja nie jest potrzebna.[21]

Źródło: Croxdale J. i in., Structure of potato tubers formed during spaceflight , Data publikacji: 1997.12.01, Data odczytu: 2026.10.20

---

### 36 Technologia z badań kosmicznych daje 10–20 mln minibulw ziemniaka rocznie

Jeden zakład może wytworzyć do 10–20 mln minibulw ziemniaka rocznie dzięki technologii opartej na badaniach nad uprawą roślin w kosmosie, podaje NASA. Minibulwy to maleńkie sadzeniaki wolne od wirusów. Wykorzystano komory z kontrolowanym środowiskiem, opracowane na University of Wisconsin-Madison w centrum wspieranym przez NASA. Nowy zbiór minibulw jest możliwy co 40–50 dni, a nie raz w roku.[22]

Źródło: NASA, Space Spuds to the Rescue , Data odczytu: 2026.10.19

---

## Rekordy

---

### 37 Najcięższy ziemniak ważył 4,98 kg

Najcięższy ziemniak według Guinness World Records ważył 4,98 kg. Wychodował go Brytyjczyk Peter Glazebrook, a zważono go 4 września 2011 r. na National Gardening Show w Shepton Mallet w hrabstwie Somerset. Dla porównania typowa bulwa waży według Britanniki do ok. 300 g.[23][1]

Rekord Źródła: Guinness World Records, Heaviest potato , Data odczytu: 2026.10.15; Encyclopaedia Britannica, Potato , Data odczytu: 2026.10.15

---

### 38 Największa porcja puree ziemniaczanego ważyła 1197,94 kg

Największa porcja puree ziemniaczanego ważyła 1197,94 kg, podaje Guinness World Records. Przygotowali ją 20 czerwca 2015 r. Jason Lin, Colin Stockdale, Tyler Hubeny i Evan Armstrong w East Binghamton w stanie Nowy Jork. Całe puree przekazano organizacji pomagającej głodującym, a stamtąd trafiło do lokalnych jadłodajni i banków żywności.[24]

Rekord Źródło: Guinness World Records, Largest serving of mashed potato , Data odczytu: 2026.10.19

---

## 39 Największa kluska ziemniaczana ważyła 365 kg

Największa kluska ziemniaczana ważyła 365 kg, podaje Guinness World Records. Przygotowała ją 1 maja 2010 r. niemiecka firma Ablig Feinfrost GmbH w Jenie. Kluskę zrobiono według tradycyjnego przepisu z Turynii. Ważyła ok. 73 razy więcej niż najcięższy ziemniak świata.[25][23]

Rekord Źródła: Guinness World Records, Largest potato dumpling , Data odczytu: 2026.10.19; Guinness World Records, Heaviest potato , Data odczytu: 2026.10.19

## 40 Największa sałatka ziemniaczana ważyła 3277 kg

Największa sałatka ziemniaczana ważyła 3277 kg, podaje Guinness World Records. Przygotowała ją łotewska firma Spilva i pokazała 1 września 2002 r. w Międzynarodowym Centrum Wystawienniczym Politechniki Ryskiej w Rydze. To ok. 2,7 raza więcej niż rekordowa porcja puree ziemniaczanego.[26][24]

Rekord Źródła: Guinness World Records, Largest potato salad , Data odczytu: 2026.10.19; Guinness World Records, Largest serving of mashed potato , Data odczytu: 2026.10.19

## Ziemniaki w liczbach

### Parametr | Wartość

Początek uprawy w Andach | ponad 7000 lat temu

Tradycyjne odmiany w Andach | ponad 4000

Geny kodujące białka | 39 031

Światowe zbiory (2023) | 383 mln t

Zbiory w Chinach (2023) | ok. 93,5 mln t

Powierzchnia uprawy w Polsce na początku transformacji | ponad 1,8 mln ha

Zbiory w Polsce (2025) | ok. 7 mln t

Odmiany w Krajowym rejestrze (2025) | 119

Ofiary wielkiego głodu w Irlandii | ok. 1 mln

Najcięższy ziemniak | 4,98 kg

Źródła danych: Encyclopaedia Britannica, International Potato Center (CIP), Nature, FAOSTAT, IHAR-PIB (Roczniki Naukowe SERIA), GUS, COBORU, Guinness World Records. Stan na 20 października 2026 r.

## Mity i fakty o ziemniakach

### FAŁSZ

#### „Ziemniak to korzeń”

Bulwa ziemniaka to zgrubiały koniec podziemnego pędu (stolonu), a nie korzeń.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Potato , Data odczytu: 2026.10.15

### FAŁSZ

#### „Ziemniaki pochodzą z Europy”

Pochodzą z Andów w Ameryce Południowej, a do Europy trafiły w 2. połowie XVI w.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Potato , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

**„Ziemniak nie ma nic wspólnego z pomidorem”**

Oba należą do rodzaju *Solanum*, a linia ziemniaka powstała ok. 8–9 mln lat temu z krzyżówki przodków pomidora i przodków grupy *Etuberosum*. [3]

Źródło: Zhang Z. i in., Ancient hybridization underlies tuberization and radiation of the potato lineage , Data publikacji: 2025.09.18, Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

**„Historia o ziemniakach przywiezionych przez Jana III Sobieskiego spod Wiednia jest potwierdzona”**

Muzeum Pałacu w Wilanowie podkreśla, że nikt nie wie na pewno, czy to prawda. Według niektórych zapisów wrocławski aptekarz uprawiał ziemniaki już w 1587 r. [4]

Źródło: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Halina Galera, A Potato Trophy? , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

**„Stonkę ziemniaczaną zrzucili na Polskę Amerykanie”**

Stonka pochodzi z USA, ale pierwszą poważną ekspansję w Polsce zaobserwowano już w 1944 r., a oskarżenia z 1950 r. były elementem propagandy. [16]

Źródło: Dzieje.pl (PAP, Muzeum Historii Polski), 75 lat temu polskie władze oskarżyły Amerykanów o zrzucenie stonki ziemniaczanej , Data publikacji: 2025.05.26, Data odczytu: 2026.10.20

## Źródła

1. Encyclopaedia Britannica, Potato. Adres: <https://www.britannica.com/plant/potato>. Data odczytu: 2026.10.15.
2. International Potato Center (CIP), Native Potato Varieties. Adres: <https://cipotato.org/potato/native-potato-varieties/>. Data odczytu: 2026.10.19.
3. Zhang Z. i in., Ancient hybridization underlies tuberization and radiation of the potato lineage. Wydawca: Cell. Wydanie: t. 188, nr 19, 2025. Strony: 5249–5265. Adres: <https://doi.org/10.1016/j.cell.2025.06.034>. Data publikacji: 2025.09.18. Data odczytu: 2026.10.15.
4. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Halina Galera, A Potato Trophy?. Adres: [https://wilanow-palac.pl/a\\_potato\\_trophy.html](https://wilanow-palac.pl/a_potato_trophy.html). Data odczytu: 2026.10.19.
5. Potato Genome Sequencing Consortium, Genome sequence and analysis of the tuber crop potato. Wydawca: Nature. Wydanie: t. 475, nr 7355, 2011. Strony: 189–195. Adres: <https://doi.org/10.1038/nature10158>. Data publikacji: 2011.07.10. Data odczytu: 2026.10.15.
6. International Potato Center (CIP), Potato Facts and Figures. Adres: <https://cipotato.org/potato/potato-facts-and-figures/>. Data odczytu: 2026.10.19.
7. FAO, FAO welcomes decision to celebrate International Day of Potato annually on May 30. Adres: <https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-welcomes-decision-to-celebrate-international-day-of-potato-annually-on-may-30/en>. Data publikacji: 2023.12.09. Data odczytu: 2026.10.15.
8. International Potato Center (CIP), Genebank. Adres: <https://cipotato.org/genebankcip/>. Data odczytu: 2026.10.19.
9. International Potato Center (CIP), Fact sheet CIP. Adres: <https://cipotato.org/wp-content/uploads/2019/05/FAC-SHEET-CIP-INGLES.pdf>. Data odczytu: 2026.10.19.

10. Michałowska D. i in., Bank Genów Ziemniaka in vitro w Boninie. Wydawca: Biuletyn Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin. Wydanie: nr 290, 2020. Strony: 15–18. Adres: <https://agris.fao.org/search/fr/records/68efb6ffa2592ad11d57ae3a>. Data odczytu: 2026.10.19.
11. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (Agroberichten Buitenland), Poland in the top 10 largest potato producers in the world. Adres: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/actueel/nieuws/2025/01/28/poland-in-the-top-10-largest-potato-producers-in-the-world>. Data publikacji: 2025.01.28. Data odczytu: 2026.10.19.
12. FreshPlaza, FAOSTAT 2024: Global potato production rises despite shrinking harvested area. Adres: <https://www.freshplaza.com/north-america/article/9693810/faostat-2024-global-potato-production-rises-despite-shrinking-harvested-area/>. Data publikacji: 2025.01.10. Data odczytu: 2026.10.19.
13. Encyclopaedia Britannica, Great Famine. Adres: <https://www.britannica.com/event/Great-Famine-Irish-history>. Data odczytu: 2026.10.15.
14. Martin M.D. i in., Persistence of the mitochondrial lineage responsible for the Irish potato famine in extant new world *Phytophthora infestans*. Wydawca: Molecular Biology and Evolution. Wydanie: t. 31, nr 6, 2014. Strony: 1414–1420. Adres: <https://doi.org/10.1093/molbev/msu086>. Data publikacji: 2014.02.27. Data odczytu: 2026.10.15.
15. Instytut Języka Polskiego PAN, Wielki słownik języka polskiego, pyra. Adres: [https://wsjp.pl/haslo/do\\_druku/92895](https://wsjp.pl/haslo/do_druku/92895). Data odczytu: 2026.10.19.
16. Dzieje.pl (PAP, Muzeum Historii Polski), 75 lat temu polskie władze oskarżyły Amerykanów o rzucenie stonki ziemniaczanej. Adres: <https://dzieje.pl/wiadomosci/75-lat-temu-polskie-wladze-oskarzyly-amerykanow-o-zrzucenie-stonki-ziemniaczanej>. Data publikacji: 2025.05.26. Data odczytu: 2026.10.20.
17. Nowacki W., Szanse i zagrożenia rynku ziemniaka w Polsce. Wydawca: Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu. Wydanie: t. XVII, nr 2, 2015. Strony: 169–175. Adres: <https://doi.org/10.22004/ag.econ.233124>. Data publikacji: 2015.04.01. Data odczytu: 2026.10.20.
18. Główny Urząd Statystyczny, Wynikowy szacunek głównych ziemioplodów rolnych i ogrodnich w 2025 r.. Adres: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/uprawy-rolne-i-ogrodnicze/wynikowy-szacunek-glownych-ziemioplodow-rolnych-i-ogrodnich-w-2025-r-,5,24.html>. Data publikacji: 2025.12.18. Data odczytu: 2026.10.15.
19. Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych, Lista opisowa odmian roślin rolniczych 2025. Ziemniak. Adres: [https://coboru.gov.pl/Publikacje\\_COBORU/Listy\\_opisowe/LOO\\_ZIEMNIAK\\_2025.pdf](https://coboru.gov.pl/Publikacje_COBORU/Listy_opisowe/LOO_ZIEMNIAK_2025.pdf). Data odczytu: 2026.10.15.
20. NASA, STS-73. Adres: <https://www.nasa.gov/mission/sts-73/>. Data odczytu: 2026.10.19.
21. Croxdale J. i in., Structure of potato tubers formed during spaceflight. Wydawca: Journal of Experimental Botany. Wydanie: t. 48, nr 12, 1997. Strony: 2037–2043. Adres: <https://doi.org/10.1093/jexbot/48.317.2037>. Data publikacji: 1997.12.01. Data odczytu: 2026.10.20.
22. NASA, Space Spuds to the Rescue. Adres: <https://www.nasa.gov/vision/earth/everydaylife/spacespuds.html>. Data odczytu: 2026.10.19.
23. Guinness World Records, Heaviest potato. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/73913-heaviest-potato>. Data odczytu: 2026.10.15.
24. Guinness World Records, Largest serving of mashed potato. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/largest-serving-of-mashed-potato>. Data odczytu: 2026.10.19.
25. Guinness World Records, Largest potato dumpling. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/largest-potato-dumpling>. Data odczytu: 2026.10.19.
26. Guinness World Records, Largest potato salad. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/largest-potato-salad>. Data odczytu: 2026.10.19.